

Nr 106.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående återbäring av arvsskatt för vissa donationer m. m.; given Stockholms slott den 27 februari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 3:o och 4:o hemställt.

GUSTAF.

K. G. Ewerlöf.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Statsrådet Ewerlöf anmäler följande ärenden angående återbäring av arvsskatt för vissa donationer m. m. samt anför därvid:

1:o.

Donation av f. d. folkskollärarinnan Serena Ulrika Jakobina Ehrenström från Göteborg till kräftsjukdomarnas bekämpande.

Den 22 april 1937 avled förra folkskollärarinnan Serena Ulrika Jakobina Ehrenström från Göteborg, såsom enda arvsberättigad släkting efterlämnande sonen till en avliden halvsysster.

I ett den 11 juni 1930 upprättat testamente har Serena Ehrenström beträff-

fande sin kvarlåtenskap förordnat, att, sedan vissa legat utgått, återstoden därav skulle tillfalla Göteborgs hälsovårdsnämnds andra avdelning i egenkap av styrelse för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg att såsom en fond under namn »Serena Ehrenströms fond för kräftsjukdomarnas bekämpande» förvaltas på sätt testator föreskrivit i ett i samband med testamentet upprättat och av testator godkänt reglemente, av i huvudsak följande innehåll:

Fondens tillgångar, vilka icke få minskas, skola på ett betryggande sätt göras räntebärande. Av avkastningen skall hälften användas till social hjälpverksamhet för kräftsjuka. Understöd skall utgå efter bestämmande av fondens styrelse, dock högst med 500 kronor till samma person under ett kalenderår. Den sociala hjälpverksamheten skall utövas i huvudsaklig överensstämmelse med de principer, efter vilka den vid Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset för närvarande befintliga s. k. cancerdispensären arbetar. Den återstående hälften av avkastningen skall användas till främjande av kräftsjukdomarnas vetenskapliga och praktiska studium på sätt fondens styrelse äger bestämma. Till samma person får dock icke utgå högre bidrag än 1,000 kronor under ett kalenderår. Styrelsen skall hava sitt säte i Göteborg och bestå av tre medlemmar jämte en suppleant. Ordförande i styrelsen har utsetts av testator. Vid uppkommen ledighet för ordföranden skall ny ordförande utses av landshövdingen i Göteborgs och Bohus län för en tid av tre kalenderår jämte den tid, som kan återstå av det år under vilket ledigheten uppstått. Övriga ledamöter i styrelsen skola utgöras av överläkarna vid Allmänna och Sahlgrenska sjukhusets kirurgiska och radioterapeutiska avdelningar. Skulle å dessa avdelningar förordnas flera än en överläkare, skola de å respektive avdelningar i tjänsten äldsta överläkarna vara ledamöter i styrelsen. Som suppleant i styrelsen skall prosektorn vid sjukhuset fungera. Styrelsen skall sammanträda minst två gånger årligen. Styrelsens räkenskaper och förvaltning skola granskas av två revisorer, av vilka en utses av styrelsen för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset och en av Göteborgs läkaresällskap. Fonden skall stå under tillsyn av styrelsen för sjukhuset.

I ett senare den 10 april 1937 dagtecknat testamente har testator givit vissa ändrade föreskrifter beträffande utgivande av legat samt i fråga om den återstående förmögenheten förordnat, att den enligt förenämnda testamente den 11 juni 1930 skall tillfalla testators fond för kräftsjukdomarnas bekämpande, med rättighet för dess styrelse att vidtaga önskvärda förändringar för användning av donationen.

Göteborgs stads hälsovårdsnämnds andra avdelnings uppgift såsom styrelse för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, numera benämnt Sahlgrenska sjukhuset, tillkommer från och med den 1 juli 1933 Gemensamma direktionen för Göteborgs stads sjukhus.

Mot omförmälda testamenten, vilka den 10 maj 1937 bevakats vid Göteborgs rådhusrätt, har klander icke blivit inom laga tid instämt.

Bouppteckningen efter Serena Ehrenström, vilken den 23 december 1937 inregistrerades vid Göteborgs rådhusrätt, utvisar en behållning av 268,962 kronor 10 öre. Därav belöpa å legaten 40,241 kronor 30 öre samt å stiftelsens andel 228,720 kronor 80 öre. Av den vid inregistreringen till sammanlagt 54,203 kronor beräknade arvsskatten faller på legaten 7,055 kronor och på

stiftelsens andel 47,148 kronor. Efter avdrag av 150 kronor för lösen har arvsskatt erlagts med tillhoppa 54,053 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 31 mars 1938 till finansdepartementet inkommen skrift hava advokaten Eric Hanse och fröken Carola Karlson i Göteborg, vilka av rådhusrätten därstädes den 31 maj 1937 förordnats till utredningsmän i boet efter Serena Ehrenström, med instämmande av äldste överläkaren å Sahlgrenska sjukhusets kirurgiska avdelning samt prosektorn vid samma sjukhus hemställt, att den å stiftelsen »Serena Ehrenströms donationsfond för kräftsjuksdomarnas bekämpande» belöpande arvsskatten måtte återbetalas till stiftelsen för att tilläggas fondkapitalet och förvaltas enligt det för stiftelsen gällande reglementet.

Framställningen avser återbekommande av ett belopp av 46,998 kronor, d. v. s. den å donationen belöpande arvsskatten 47,148 kronor efter avdrag av hela det erlagda lösenbeloppet 150 kronor.

I sin framställning hava utredningsmännen, vilka tillika bevittnat ifrågasvarande testamenten, framhållit, att, då testator i sitt senare testamente medgivit fondens styrelse rätt att vidtaga önskvärda förändringar för användning av donationen, testator med detta tillägg icke avsett att giva fondens styrelse befogenhet att frångå syftet med donationen utan endast att bereda styrelsen möjligheter att med hänsyn till ändrade förhållanden lämpa förvaltningen efter tidsläget. Utredningsmännen hava vidare till stöd för sin hemställan anfört i huvudsak följande:

Testators avsikt med donationen hade varit att bidra till kräftsjuksdomarnas bekämpande och att bereda personer, som drabbats av sjukdomen, fortsatt vård och hjälp. Dessa syften vore värda all uppmuntran och stöd icke minst från det allmännas sida. På grund av svårigheterna att mot fullgod säkerhet placera fondens medel mot högre ränta än gällande bankränta bleve det ej möjligt för fondens styrelse att i så stor utsträckning, som testator tänkt sig, utöva social hjälpverksamhet bland kräftsjukska eller lämna bidrag till kräftsjuksdomarnas vetenskapliga och praktiska studium. Testators syften kunde från statsmakternas sida ej erhålla bättre stöd än genom återbetalning av den för donationen utgående arvsskatten. Detta skulle innebära att fondens kapitaltillgångar och därmed också dess inkomster skulle ökas med cirka 25 procent.

Statskontoret har i utlåtande den 30 juni 1938 avstyrkt bifall till förevarande framställning under hänvisning till att spörsmålet om lindring i beskattningen av donationer till välgörande eller eljest allmännyttiga ändamål för det dåvarande vore föremål för utredning.

Den av testator inrättade stiftelsen, som har till syfte att verka för kräftsjuksdomarnas bekämpande dels genom social hjälpverksamhet för kräftsjukska, dels genom bidrag till främjande av dessa sjukdomars vetenskapliga och praktiska studium, har beskattats enligt förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva såsom »from stiftelse» efter klass II av den i 19 § av förordningen intagna tariffen.

Före-
draganden.

Enligt 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt, vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1942, äro donationer till sådana ändamål, som fröken Ehrenström velat främja genom den av henne inrättade stiftelsen, helt skattefria.

Jag vill under föreliggande omständigheter förorda, att staten stödjer det syfte, stiftelsen avser att fullfölja, genom återbäring av för denna erlagd arvsskatt till ett belopp av 46,998 kronor. Det återburna beloppet bör tillfalla stiftelsen »Serena Ehrenströms donationsfond för kräftsjukdomarnas bekämpande» och avkastningen användas enligt det för stiftelsen gällande reglementet. Beloppet torde böra utbetalas till Gemensamma direktionen för Göteborgs stads sjukhus, som det enligt testators föreskrifter tillkommer att i egenskap av styrelse för Sahlgrenska sjukhuset handhava förvaltningen av stiftelsens kapital.

Till frågan om anvisande av medel för ändamålet torde jag få återkomma vid behandlingen av ärendet 3:o.

2:o.

Donation av juris professorn Carl Gunnar Bergman från Djursholm till rättshistorisk (rättsgenetisk) forskning.

Den 17 januari 1938 avled juris professorn Carl Gunnar Bergman från Djursholm, efterlämnande såsom arvsberättigade släktingar fyra syskon.

I ett den 6 augusti 1936 upprättat testamente, vilket sedermera blivit av arvingarna godkänt, har Bergman förordnat, att hans kvarlåtenskap, sedan vissa legat utgått, skulle tillfalla Stockholms högskolas stats- och rättsvetenskapliga fakultet, att användas för främjande av rättshistorisk (rättsgenetisk) forskning i enlighet med i testamentet närmare meddelade föreskrifter.

I den kvarlåtenskap, som sålunda skulle tillfalla Stockholms högskola, ingick bland annat en i Djursholm belägen villafastighet, betecknad nr 6 i kvarteret Trudvang.

I anslutning till de av testator i testamentet givna föreskrifterna rörande användningen av ifrågavarande donation har Stockholms högskolas styrelse på förslag av stats- och rättsvetenskapliga fakulteten fastställt följande

Reglemente för Stockholms högskolas rättsgenetiska institut.

1. Den institutet tillhöriga byggnaden i kvarteret Trudvang, Djursholms stad, skall, jämte enligt upprättat inventarium förefintligt lösöre, utgöra kostnadsfri bostad för professorn i (nordisk) rättshistoria (rättsgenetik) vid Stockholms högskola under tjänsteår och såsom emeritus samt forskningsinstitut i ämnet med nämnde professor såsom prefekt för adepter, in- och utländska, av helt nordisk folkstam.

2. För institutet avsedda penningmedel, som förvaltas av högskolans medelsförvaltning, skola bilda en fond med placering företrädesvis uti inteckningar med gängse lägsta ränta i egna hem (enfamiljshus) för lärare vid

Stockholms vetenskapliga högskolor. Fondens realvärde skall hållas vid makt genom erforderliga årliga avsättningar av räntemedel. För detta ändamål skall tills vidare $\frac{1}{6}$ av ränteavkastningen årligen avsättas till fonden. Angående användningen av fondens för institutet tillgängliga medel beslutar stats- och rättsvetenskapliga fakulteten. Härvid skola nedan nämnda ändamål tillgodoses i följande ordning:

a) underhåll av fastigheten med de för dennas ändamål nödiga inventarier jämte onera inkl. brandförsäkring samt vidmakthållande och komplettering av forskningsbiblioteket;

b) bidrag till kostnader för arbetshjälp, publikationer och resor inom institutets forskningsområde att i nämnd ordning utgå i första hand till prefekten och därefter till forskare av helt nordisk folkstam med företräde för forskare, utan avseende på stadium, knutna till Stockholms högskola, börande skrifter, som sålunda tillkommit med stöd av fonden, ingå i en fortlöpande serie med benämning »Skrifter, utgivna genom Stockholms rättsgenetiska institut»;

c) bidrag till tryckning av andra rättsvetenskapliga arbeten för lärare och övriga forskare vid fakulteten av helt nordisk folkstam samt forskningsresor för ordinarie lärare vid fakulteten att utgå med ett eller flera årliga lika stora stipendier å minst kr. 1,000: — i tur efter tjänsteålder.

3. Det åligger institutets prefekt

att leda det vetenskapliga arbetet inom institutet;

att hålla institutets bibliotek och forskarrum tillgängliga för forskare varje söckendag från kl. 10 f. m. till kl. 5 e. m.

att tillse att forskningsbiblioteket vidmakthålles och kompletteras samt katalogiseras;

att hava tillsyn över institutets byggnad och inventarier och

att ombesörja erforderliga åtgärder för underhåll därav;

att varje år före april månads slut för stats- och rättsvetenskapliga fakulteten framlägga förslag till stat för institutet;

att varje år före maj månads slut till stats- och rättsvetenskapliga fakulteten avgiva årsberättelse över institutets verksamhet samt redovisning för under verksamhetsåret till institutet utanordnade medel.

4. Vid ombyte av prefekt skall till- och avträdesyn äga rum på sätt fakulteten närmare bestämmer.

Bouppteckningen efter Bergman upptog en behållning av 207,773 kronor 22 öre.

Den 22 juni 1938 har bouppteckningen blivit inregistrerad vid Södra Roslags domsagas häradsrätt. Vid inregistreringen har Stockholms högskolas andel av kvarlåtenskapen beräknats till 200,356 kronor, för vilken andel erlagts en arvsskatt av 40,332 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 22 februari 1939 till finansdepartementet inkommen skrivelse har styrelsen för Stockholms högskola under åberopande av ett skrivelsen närslutet utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde med högskolans stats- och rättsvetenskapliga fakultet den 16 februari 1939, hemställt, att den vid inregistreringen av bouppteckningen efter Bergman på högskolans andel belöpande arvsskatten måtte återbäras till högskolan och tillfalla den Bergmanska stiftelsen med föreskrift, att avkastningen skulle användas till vidmakthållande och komplettering av det rättshistoriska forskningsbiblioteket.

Till stöd för ifrågavarande framställning har i det skrivelsen bilagda protokollsutdraget anförts i huvudsak följande:

Vad som efter frånräknande av den å Stockholms högskolas andel av kvarlåtenskapen belöpande arvsskatten tillfallit högskolan utgöres av fastigheten i kvarteret Trudvang i Djursholm jämte tillhörande inventarier samt ett kapitalbelopp på cirka 40,000 kronor.

Den Bergmanska donationen avser i främsta rummet att bereda professor i rättshistoria vid högskolan kostnadsfri bostad samt att skapa ett forskningsinstitut på basis av den donerade rättsvetenskapliga boksamlingen. För det förra syftet, »underhåll av fastigheten med de för dennas ändamål nödiga inventarier jämte onera inkl. brandförsäkring», torde avkastningen på de donerade medlen kunna förslå, men däremot äro dessa otillräckliga för »vidmakthållande och komplettering av forskningsbiblioteket». Emellertid synes det fakulteten vara ett för högskolan mycket betydelsefullt intresse att kunna förverkliga donators tanke att skapa ett fullständigt rättshistoriskt bibliotek såsom ett underlag för den rättshistoriska forskningen. En utväg härtill skulle kunna beredas genom att högskolan erhöles restitution av den för donationen erlagda arvsskatten.

Högskolan har tvenne gånger tidigare erhållit restitution av erlagd arvsskatt. Den första restitutionen medgavs 1919 och hänförde sig till ett av bankdirektören E. Heckscher och hans maka upprättat testamente, som tillförde högskolan ett kapitalvärde av 1,792,726 kronor 25 öre; arvsskatten härför utgjorde 215,124 kronor. Efter tvenne likalydande motioner till 1919 års riksdag beslöt riksdagen, att den nämnda skatten skulle restitueras till högskolan i den ordning 49 § 1 mom. förordningen om arvsskatt och skatt för gåva föreskriver. Motionärernas förslag tillstyrktes av statsutskottet, som i utlåtande nr 186 särskilt framhöll, att Stockholms högskola genom omfattningen av den undervisningsskyldighet, som där bedreves, måste anses komplettera universitetens verksamhet och detta i så väsentlig grad, att, därest universitetet skulle nödgas övertaga den av högskolan bedrivna undervisningen och examinationen, detta med sannolikhet icke låte sig göra utan en avsevärd förstärkning av deras arbetskrafter med därav följande ökade utgifter för statsverket. Genom beslut av högskolans styrelse avsattes de restituerade skattemedlen för inrättande av en professur inom den humanistiska ämnesgruppen.

Andra gången återbäring medgavs var 1937. Justitierådet Edv. Cassel hade i testamente av den 16 januari 1936 föreskrivit, att återstoden av hans förmögenhet, sedan vissa legat utgått, skulle bilda en stiftelse med syfte »att genom anslag till stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid högskolan vara verksam för avdelningens utveckling, dock med beaktande i första hand av privaträttens utvecklingsbehov». Det belopp, som efter arvsskattens frånräknande i detta fall tillföll högskolan, var 468,765 kronor 83 öre, och den erlagda arvsskatten utgjorde 205,763 kronor. Denna gång framlades förslag om arvsskattens restituerande i proposition nr 224 till 1937 års riksdag. I anledning av propositionen anvisade riksdagen till återbäring av den erlagda arvsskatten ett reservationsanslag av 205,700 kronor.

Även i föreliggande fall måste framställningens syfte anses vara synnerligen behjärtansvärt. Av de förut nämnda båda ändamål, som donationen i främsta rummet avser att fullfölja, är det ena, beredande av kostnadsfri bostad åt högskolans professor i rättshistoria, såsom förut nämnts, redan säkerställt. Den svårighet, som länge förefunnits att locka framstående forskare in på det rättshistoriska området, har donator sökt att i sin mån avhjälpa genom att bereda professuren i rättshistoria särskilda löneförmåner. Minst

lika viktigt är emellertid det andra av de båda nämnda ändamålen, nämligen att vidmakthålla och komplettera det rätthistoriska forskningsbiblioteket, för vilket syfte arvsskattemedlen, därest desamma restituerades, enligt fakultetens mening borde reserveras. Fakulteten vill såsom stöd för framställningen även erinra om att egendomen, därest den tillfallit högskolan genom gåva, skulle varit fri från skatt.

I ett över framställningen den 12 februari 1940 avgivet utlåtande har *statskontoret* förklarat, att enär ifrågavarande donation, som till huvudsaklig del avsåge skapandet, vidmakthållandet och föreståndet av ett rätthistoriskt forskningsinstitut, finge anses tillgodose ett allmänt intresse som borde av staten understödjas, statskontoret icke ville motsätta sig att Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen föresloge återbäring av den erlagda arvsskatten, 40,332 kronor.

Ifrågavarande testamentariska donation till stats- och rättsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms högskola avser främst att bereda professorn i rätthistoria kostnadsfri bostad samt att skapa ett rättsgenetiskt forskningsinstitut på grundval av den rättsvetenskapliga boksamling som donationen omfattar. En dylik genom testamente lämnad donation till akademi eller allmänt undervisningsverk beskattades enligt förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva efter klass II av den i 19 § förordningen intagna tariffen. För vad som tillföll en institution av nu nämnd art såsom gåva utgick däremot jämlikt 32 § i förordningen ingen skatt. Enligt 3 § i den nya förordningen om arvsskatt och gåvoskatt, som trätt i kraft den 1 januari 1942, är en donation som den nu ifrågavarande fri från skatt.

*Före-
draganden.*

Sökanden har erinrat om, att statsmakterna vid tvenne tidigare tillfällen — senast år 1937 — funnit sig böra efterskänka arvsskatten för testamentariska donationer till Stockholms högskola, jämförliga med den nu förevarande. Då de donerade medlen, på sätt sökanden anför, icke skulle förslå till vidmakthållande och komplettering av det rättsvetenskapliga biblioteket, därest den erlagda skatten icke bleve återburen, och sålunda ett av huvudsyftena med donationen i så fall skulle allvarligt äventyras, synas välgående skäl föreligga för att staten jämväl i detta fall lämnar sitt stöd genom restitution av den erlagda skatten, vilken uppgått till 40,332 kronor.

Det till Stockholms högskola återburna beloppet torde böra tilläggas den Bergmanska donationen, med föreskrift att avkastningen på de återburna medlen skall användas till vidmakthållande och komplettering av det rätthistoriska forskningsbiblioteket.

Jämväl i detta fall torde frågan om anvisande av medel för ändamålet få prövas i samband med behandlingen av ärendet 3:o.

3:0.

Donationer av grosshandlaren Adolf Lindgren från Örebro för upprättande av dels en stipendiefond, dels ock en stiftelse för främjande av mindre jordbruk m. m.

Den 6 december 1938 avled grosshandlaren Adolf Lindgren från Örebro, efterlämnande såsom arvsberättigade släktingar en broder samt syskonbarn.

Genom ett den 28 april 1937 upprättat testamente, vilket blivit av arvingarna godkänt, har Lindgren — sedan han däri förordnat dels om de belopp, som skulle tillfalla hans arvingar, dels ock om vissa legat — testamenterat 250,000 kronor till en fond, benämnd »Adolf Lindgrens stipendiefond», samt vidare förordnat, att vad som efter avdrag av utredningskostnader därefter återstode av förmögenheten skulle tillfalla en stiftelse under namn »Adolf Lindgrens stiftelse».

Enligt de för fonden gällande, i testamentet intagna bestämmelserna har fonden till syfte att understödja sådana gossar och flickor, som efter genomgången sjätte eller sjunde klass i folkskola ämna skaffa sig utbildning för praktiskt förvärvsarbete antingen vid Örebro praktiska mellanskola genom avläggande av praktisk realexamen eller vid Örebro stads yrkesskolor genom fullständig lärlingsutbildning eller ock, i händelse av omorganisering, vid de läroanstalter inom samhället, som äro avsedda att fylla motsvarande uppgifter. Den som ifrågasättes till erhållande av stipendium skall äga förutsättningar och utpräglad fallenhet för den utbildning eller det yrke, som avses, samt utmärka sig för flit och gott uppförande. Bland dem, som fylla nämnda villkor, skall företräde lämnas åt obemedlad eller mindre bemedlad, dock att den, som för sin utbildning uppbär stipendium från stat eller kommun, ej bör ifrågakomma. Fondens medel förvaltas av Örebro stads drätselkammare. Fondmedlens utdelning omhänderhaves av en särskild styrelse, bestående av fem ledamöter, nämligen borgmästaren i Örebro eller den hans ämbete förvaltar, en vald av Örebro stads drätselkammare, en vald av styrelsen för Örebro Sparbank, en vald av styrelsen för praktiska mellanskolan och en vald av styrelsen för Örebro stads yrkesskolor. I händelse av omorganisation av nämnda skolor skall styrelsen för den läroanstalt, som närmast är avsedd att fylla motsvarande uppgift, utgöra valkorporation. Fondens kapital får ej minskas. Av räntan skall årligen $\frac{1}{10}$ läggas till kapitalet, tills detta uppgår till 500,000 kronor. När detta belopp uppnåtts, må det bero på styrelsen, huruvida därefter hela den årliga avkastningen skall utdelas eller en viss del fortfarande läggas till kapitalet. Den övriga delen av räntan skall årligen utdelas i form av stipendier. Stipendium skall i allmänhet utgå med ett årligt belopp av 200 kronor, vilket belopp, om styrelsen finner särskilda skäl därtill föreliggande, kan höjas, dock högst till 500 kronor årligen. Därest det skulle visa sig icke vara av behovet påkallat att utdela hela det disponibla beloppet, äger styrelsen att till något kommande år reservera en del därav.

Stiftelsen har enligt i testamentet intagna stadgar för densamma till ändamål att lämna understöd

1) till mindre jordbrukare och lägenhetsägare eller utövare av fiske och hemslöjd inom Örebro län, därvid huvudsyftet skall vara dels att belöna utmärkta prestationer inom jordbruket och dess binäringar ävensom fiske och hemslöjd och därigenom sporra andra till efterföljd, dels ock att med tillämpning av grundsatsen hjälp till självhjälp understödja dugande utövare av nämnda näringsfång i strävandet att produktivt förbättra och rationalisera sin rörelse;

2) för förhjälpande av skötsamma men obemedlade eller mindre bemedlade, inom Örebro län födda och bosatta eller där sedan minst fem år bosatta unga män och kvinnor till utbildning genom studier eller studieresor eller annorledes till förkovran i det yrke eller levnadskall de valt, därvid understöd skall utgå såsom lån eller, därest detsamma avser förhjälpande till jämförelsevis kort utbildning, såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet;

3) till personer, vilka på grund av ålder eller sjukdom eller eljest vidriga omständigheter ha svårt att försörja sig och de sina, i första hand till personer, vilka härstamma från Lindgrens föräldrar, i andra hand till personer, som varit i Lindgrens eller Aktiebolaget Pehrson & Lindgrens tjänst och därvid utfört ett gott arbete, eller avkomlingar av eller eljest nära anhöriga till sådana personer, samt i tredje hand till personer, som i Örebro stad idka eller idkat handel eller hantverk eller till sådan persons änka och oförsörjda barn, därvid inom varje grupp den skall äga företräde till understöd, för vilken detta kan bliva hjälp till självhjälp;

4) till allmännyttigt företag, avseende Örebro län.

I stadgarna har vidare föreskrivits, att stiftelsen skall stå under förvaltning av en styrelse, sammansatt på sätt som i stadgarna närmare angivits.

Bouppteckningen efter Lindgren upptog en behållning av 7,712,615 kronor 92 öre.

Den 19 juni 1939 har bouppteckningen blivit inregistrerad vid rådhusrätten i Örebro. Av det vid inregistreringen förda protokollet inhämtas, att arvs-skatten å hela behållningen uppgick till 2,352,364 kronor, därav 52,260 kronor belöpte på Adolf Lindgrens stipendiefonds testamentslott om 250,000 kronor samt 2,087,330 kronor belöpte å Adolf Lindgrens stiftelses testamentslott om 5,963,840 kronor 92 öre. Efter avdrag av inregistreringsavgift, 150 kronor, belades bouppteckningen med stämplor till ett sammanlagt belopp av 2,352,214 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 20 januari 1940 dagtecknad skrift ha styrelserna för Adolf Lindgrens stipendiefond och Adolf Lindgrens stiftelse anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition om eftergivande av den arvsskatt, som belöpte å stipendiefonden och stiftelsen.

I ansökningen ha sökandena anført, att testator föreskrivit, att stipendiefondens och stiftelsens styrelser borde söka vinna befrielse från utgivande av arvsskatt för fonden och stiftelsen tillkommande testamentslotter med hänsyn till fondens och stiftelsens allmännyttiga ändamål, vilka det enligt tes-

tators förmenande »måste ligga i statens synnerliga intresse att få tillgodosedda». Under förmålan att arvsskatten för stipendiefondens lott beräknats efter klass II i den i 19 § förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva intagna tariffen, att arvsskatten för den stiftelsen tillkommande lotten beräknats efter klass IV i nämnda tariff, samt att, då arvsskatten för sistnämnda lott bort beräknas efter klass II, rättelse härutinnan sökts i vederbörlig ordning, ha sökandena vidare till stöd för ansökningen åberopat, att enligt 3 § i det av 1938 års arvsskattekommitté framlagda förslaget till förordning om arvsskatt och gåvoskatt skulle från utgivande av arvsskatt befrias bland andra »stiftelse eller sammanslutning för främjande av barns och ungdoms vård och fostran eller beredande av understöd för dess utbildning eller för främjande av vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter eller utom riket bosatta utländska medborgare; stiftelse eller sammanslutning för främjande av vetenskaplig undervisning eller forskning». Enligt sökandenas förmenande ginge ifrågavarande stipendiefond och stiftelse utan tvivel in under dessa bestämmelser.

Statskontoret, som den 12 februari 1940 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har däri anfört bland annat följande.

Vad till en början angår »Adolf Lindgrens stiftelse», kan statskontoret icke finna, att de syften, stiftelsen enligt testamentets föreskrifter har att främja, äro av sådan höggradigt allmännyttig beskaffenhet, att skattefrihet bör beredas densamma. Ämbetsverket vill erinra om det av 1938 års arvsskattekommitté framlagda förslaget till förordning om arvs- och gåvoskatt m. m. (SOU 1939: 18). Såsom framgår av 3 § däri, har kommittén föreslagit en icke oväsentlig utvidgning av kretsen av de skattefria rättssubjekten. Ej heller med utgångspunkt från de sålunda föreslagna bestämmelserna torde förutsättningar för befrielse från skattskyldighet kunna anses vara för handen beträffande ifrågavarande stiftelse.

Vidkommande härefter »Adolf Lindgrens stipendiefond» får statskontoret anföra följande. Enligt de för stipendiefonden gällande föreskrifterna har fonden till syfte att »understödja sådana gossar och flickor, som efter genomgången sjätte eller sjunde klass i folkskola ämna skaffa sig utbildning för praktiskt förvärvsarbete antingen vid Örebro praktiska mellanskola genom avläggande av praktisk realexamen eller vid Örebro stads yrkesskolor genom fullständig lärlingsutbildning eller ock, i händelse av omorganisering, vid de läroanstalter inom samhället, som äro avsedda att fylla motsvarande uppgifter». Ehuru de sålunda angivna ändamålen få anses behjärtansvärda, synes det statskontoret tveksamt, huruvida de i förevarande fall skäligen motivera ett efterskänkande av arvsskatten. Ämbetsverket får i detta sammanhang framhålla, att Kungl. Maj:t genom resolution den 31 augusti 1923 på en med den förevarande i viss mån likartad ansökning av stadsfullmäktige i Hälsingborg i fråga om restitution av arvsskatt för vissa donationsmedel m. m. funnit berörda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Emellertid vill statskontoret icke underlåta att erinra om den utvidgning av skattefriheten i förevarande avseende, som kommit till uttryck i 1938 års arvsskattekommittés ovannämnda författningsförslag, mot vilket ämbetsverket i denna del — om ock med en viss tvekan — icke haft någon erinran. Därest Kungl. Maj:t sålunda har för avsikt att vid framläggandet för riksdagen av förslaget till ny förordning om arvs- och gåvoskatt m. m.

ansluta sig till vad de kommitterade i ovanberörda hänseende förordnat, anser sig ämbetsverket icke böra motsätta sig, att Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen föreslår återbäring av den för »Adolf Lindgrens stipendiefond» erlagda arvsskatten. Beloppet härav utgör, efter avdrag av den å stipendiefondens testamentslott belöpande delen av inregistreringsavgiften för boupp-teckningen eller 4 kronor 86 öre, 52,255 kronor 14 öre.

Grosshandlaren Adolf Lindgrens donation för upprättande av en stipendiefond med det i testamentet angivna syftet har beskattats efter klass II av den i 19 § förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva intagna tariffen. Vad angår Lindgrens donation för upprättande av en stiftelse med i testamentet angivet ändamål, har rådhusrätten i Örebro ansett densamma böra beskattas efter klass IV i den i nyssnämnda förordning intagna tariffen. Sedan dödsboet efter Lindgren hos Svea hovrätt anhållit, att stämpeln för stiftelsens testamentslott måtte beräknas enligt klass III eller eventuellt klass II i samma tariff, har hovrätten genom utslag den 7 oktober 1940, enär med hänsyn till de ändamål, till vilka enligt testamentets bestämmelser stiftelsens lott skulle användas, arvsskatten för densamma bort beräknas enligt klass III i förberörda tariff till 1,784,630 kronor, men rådhusrätten uttagit arvsskatten för lotten i fråga med 2,087,330 kronor, förklarar dödsboet berättigat att av statsverket i vederbörlig ordning återbekomma vad i arvsskatt sålunda för mycket erlagts eller 302,700 kronor. Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

*Före-
draganden.*

Enligt 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoscatt, som trätt i kraft den 1 januari 1942, är en donation, avsedd för sådana ändamål som den av Lindgren upprättade stipendiefonden har att tillgodose, skattefri. Däremot torde, därest den av Lindgren gjorda donationen till omnämnda stiftelse skolat bedömas enligt nu gällande bestämmelser, skattskyldighet för densamma fortfarande ha förelegat.

Under föreliggande omständigheter finner jag mig endast kunna förorda, att den för Adolf Lindgrens stipendiefond erlagda arvsskatten, utgörande efter avdrag av därå belöpande inregistreringsavgift 52,255 kronor 14 öre, varder restituerat. Beloppet bör tillfalla Adolf Lindgrens stipendiefond och avkastningen användas enligt för fonden gällande bestämmelser. Beloppet torde böra utbetalas till Örebro stads drätselkammare, som enligt testators föreskrifter har att förvalta fondens medel.

Såsom skett i motsvarande fall under senare år torde ett särskilt anslag böra anvisas för återbäring av de i ärendena 1:o—3:o angivna beloppen om tillhoppa 139,585 kronor 14 öre. Anslaget torde böra upptagas med ett avrundat belopp av 139,600 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Återbäring av erlagd arvsskatt i vissa fall* för budgetåret 1942/43 under sjunde huvudtiteln anvisa ett anslag
av ..... kronor 139,600.

4:o.

Donation av professorskan Charlotta Henrietta (Lotty) Bruzelius, född Kempe, från Stockholm till en stiftelse, benämnd »Stiftelsen Seth M. Kempes minne».

Professorskan Charlotta Henrietta (Lotty) Bruzelius, född Kempe, från Stockholm, som avled den 11 januari 1941, har genom ett den 11 december 1936 upprättat testamente förordnat, att till en stiftelse, benämnd Stiftelsen Seth M. Kempes minne, skulle vid hennes frånfälle med äganderätt överlämnas i hennes dödsbo befintliga aktier i Mo och Domsjö aktiebolag. Enligt i testamentet intagna stadgar skall stiftelsen inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län fullfölja religiösa, välgörande, sociala, vetenskapliga, konstnärliga eller eljest kulturella syften samt främja jordbruket inom dessa län. De medel, som tillföras stiftelsen, skola vara fördelade på två fonder, nämligen *Seth M. Kempes fond I*, vars avkastning är avsedd att — sedan minst en tiondel, högst en femtedel därav årligen lagts till fondens kapital — användas för understödjande av sådana inrättningar och ändamål, som omförmälas i klass II av den i 19 § förordningen den 19 november 1914 om arvs-skatt och skatt för gåva intagna tariffen, samt *Seth M. Kempes fond II*, vars avkastning — efter förutgången avsättning av minst en tiondel, högst en femtedel därav till kapitalet — skall användas till främjande av sådana syften, som avses i klass III av omförmälda tariff. Fonderna, som var för sig skola vara att anse såsom särskilda rättssubjekt (juridiska personer), företrädas och förvaltas av stiftelsens styrelse, som har sitt säte i Stockholm. De till stiftelsen testamenterade aktierna skola fördelas å fonderna sålunda, att fyra tiondelar tillfalla fonden I och sex tiondelar tillföras fonden II.

Enligt en den 8 april 1941 efter professorskan Bruzelius upprättad bouppteckning funnos i hennes bo 15,250 aktier i Mo och Domsjö aktiebolag med ett sammanlagt värde av 1,906,250 kronor. Av aktierna hava i enlighet med förenämnda fördelningsgrund 6,100 aktier med ett värde av 762,500 kronor tillfallit fonden I och 9,150 aktier med ett värde av 1,143,750 kronor fonden II. Bouppteckningen inregistrerades hos Stockholms rådhusrätt den 12 juni 1941, därvid behållningen i boet beräknades till 6,610,324 kronor 38 öre. Arvsskatten beräknades för fonden I till 175,260 kronor och för fonden II till 338,600 kronor eller för båda fonderna till sammanlagt 513,860 kronor.

Av protokoll, hållet vid rådhusrätten samma dag, inhämtas, att styrelsen för stiftelsen hos rådhusrätten anhållit om anstånd med erläggande av arvsskatt för fonderna, vid vilken ansökning fogats vederbörliga skuldförbindelser jämte säkerhet, därav till säkerhet för den å fonden I belöpande arvsskatten 2,000 aktier i Mo och Domsjö aktiebolag, att rådhusrätten — sedan antecknats att av det för hela behållningen i boet uträknade arvsskattebeloppet 1,541,773 kronor inbetalts 1,027,913 kronor — jämlikt 47 § 1 mom. A förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva på det sätt medgivit stiftelsen anstånd med den på stiftelsens andel i kvarlåtenskapen

efter professorskan Bruzelius belöpande arvsskatten 513,860 kronor, att varje den 12 juni ett vart av åren 1942—1946 skulle till överståthållarämbetet för skatteärenden inbetalas 102,772 kronor jämte 5 procent årlig ränta å oguldet belopp; samt att utdrag av rådhusrättens protokoll jämte avlämnade skuldförbindelser med tillhörande säkerhet skulle överlämnas till nämnda myndighet.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 12 maj 1941 dagtecknad skrift har styrelsen för stiftelsen Seth M. Kempes minne anhållit, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition till riksdagen med förslag om befrielse för stiftelsen från erläggande av den sålunda fastställda arvsskatten. Styrelsen har framhållit, att enär erläggandet av arvsskatten skulle minska stiftelsens tillgångar med mer än en fjärdedel, stiftelsens möjligheter att förverkliga de med stiftelsen avsedda ändamålen härigenom komme att i hög grad beskäras, varjämte styrelsen till stöd för sin ansökning vidare anfört följande.

Genom gåvobrev den 7 november 1936 hade professorskan Bruzelius i livstiden till en stiftelse benämnd stiftelsen J. C. Kempes Minne donerat 15,000 aktier i Mo och Domsjö aktiebolag, därvid sistnämnda stiftelses uppgift angivits på enahanda sätt som för stiftelsen Seth M. Kempes minne. Såväl den nya som den äldre stiftelsen avsåge således att tillgodose allmännyttiga syften, som fölle inom ramen för statens verksamhet. Såvitt vore bekant funnes tidigare i Norrland ingen stiftelse förutom stiftelsen J. C. Kempes Minne, som till storlek och syfte kunde jämföras med den nu ifrågavarande stiftelsen Seth M. Kempes minne. Det funnes väl ingen del av vårt land, som i samma grad som övre Norrland hade behov av understöd av sådan art och sådan syftning som dessa båda stiftelser kunde erbjuda. En verkställd utredning utvisade att exporten från Norrland exklusive Gästrikland under åren 1871—1937 tillfört vårt land i dess helhet sammanlagt över 15 miljarder kronor, varav cirka 11.5 miljarder efter sekelskiftet, allt omräknat efter 1937 års penningvärde. En export av denna omfattning hade således i utomordentlig grad medverkat till höjande av landets utveckling och välstånd.

Norrland hade dock icke i högre grad blivit delaktigt av detta välstånd. Levnadsstandarden där vore i genomsnitt låg och fattigdomen ej sällsynt, särskilt i de båda nordligaste länen. Professorskan Bruzelius hade genom sitt testamente fullföljt den redan genom den tidigare donationen yppade avsikten att tillgodose den landsända, därifrån hennes förmögenhet ytterst härflutit.

I särskilda till Kungl. Maj:t ställda skrifter hava sedermera Västerbottens läns hushållningssällskap, Norrbottens läns hushållningssällskap samt landshövdingarna i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län tillstyrkt ifrågavarande ansökning.

Statskontoret har den 15 december 1941 avgivit infortrat utlåtande i ärendet och därvid anfört följande.

Till en början må erinras, att frågan om återbäring av arvsskatt för donationsmedel under senare år i två fall varit föremål för riksdagens prövning. Så beslöt 1936 års riksdag (skr. nr 203) att för budgetåret 1936/37 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor till återbäring av viss del av den med 618,470 kronor erlagda stämpelavgiften för John och Antonie Rettigs museifonder till Gävle stad. Och 1937 års riksdag (skr. nr 213) anvisade ett reservationsanslag av 205,700 kronor till återbä-

ring av den huvudsakligaste delen av den arvsskatt, 205,763 kronor, som erlagts för donation av f. d. justitierådet C. E. Cassel till Stockholms högskola.

Sedan statskontoret därefter erinrat om innehållet i sina den 12 februari 1940 avgivna utlåtanden över ansökningar om återbäring av arvsskatt dels från Stockholms högskola beträffande donation av professorn C. G. Bergman, dels och från styrelserna för Adolf Lindgrens stiftelse och Adolf Lindgrens stipendiefond, har statskontoret vidare yttrat:

I 1938 års arvsskattekommittés betänkande hade till ingående prövning upptagits spörsmålet om juridiska personers testamentsförvärv. Därvid hade två av ledamöterna i kommittén yrkat, att bestämmelserna om skattefrihet för gåva till allmännyttiga ändamål skulle tillämpas jämväl vid förvärv på grund av testamente, medan majoriteten ansett sig böra föreslå begränsning av skattefriheten till vissa särskilda fall, där allmännyttan hos det med donationen avsedda ändamålet vore av högst kvalificerad art. På Kungl. Maj:ts förslag (prop. 192) beslöt 1941 års riksdag (skr. nr 270) i överensstämmelse med vad kommitténs majoritet hade förordat, dock med den jämkningen, att, där en stiftelse skulle främja såväl skattepliktiga som icke skattepliktiga syften, det huvudsakliga ändamålet med verksamheten skulle vara avgörande för frågan om skattefrihet. Jämlikt riksdagens beslut kommer skattebefrielsen för juridiska personer huvudsakligen de rättssubjekt tillgodo, som nu beskattas enligt klass II, medan övriga där upptagna juridiska personer hädanefter skola beskattas enligt klass III. Genom den ställning statsmakterna sålunda intagit torde vara definitivt klarlagt, i vilken omfattning beskattning av juridiska personers testamentsförvärv skall ske. Någon motsvarighet till den framställning om befrielse från arvsskatt, som här föreligger, lär väl därför knappast kunna tänkas uppkomma.

I betraktande av vad som sålunda anförts vill statskontoret för sin del ifrågasätta, om icke vid bedömande av förevarande ansökning de av riksdagen godtagna principerna beträffande beskattning av juridiska personers testamentsförvärv borde kunna tillämpas på det föreliggande fallet. Enligt stadgarna för stiftelsen skola de testamenterade tillgångarna fördelas på två fonder, vilka var för sig skola utgöra särskilda rättssubjekt. Vid sådant förhållande och då fond I torde få anses hava till huvudsakligt ändamål främjandet av sådana syften, att enligt den nya arvsskatteförordningen skattebefrielse skulle åtnjutas, medan så icke är fallet beträffande fond II, får statskontoret föreslå, att den å fond I belöpande arvsskatten efterskänkes.

I tidigare liknande ärenden har särskilt anslag anvisats för återbetalning av redan erlagd arvsskatt. I föreliggande fall har emellertid sådant anstånd beviljats med skattens erläggande, att densamma skall betalas med en femtedel varje den 12 juni åren 1942—1946. Med hänsyn härtill torde efterskänkandet böra ske i den formen, att riksdagen medgiver befrielse från den å Seth M. Kempes fond I belöpande arvsskatten å 175,260 kronor. Den till säkerhet för skattebeloppet utfärdade skuldförbindelsen och därjämte överlämnade 2,000 aktier i Mo och Domsjö aktiebolag torde mot kvitto böra återställas till sökandena.

*Före-
draganden.*

Enligt stadgarna för stiftelsen Seth M. Kempes minne skola de till stiftelsen testamenterade aktierna i Mo och Domsjö aktiebolag fördelas på två fonder, vilka var för sig skola utgöra särskilda rättssubjekt. Såsom statskontoret framhållit, torde fonden I få anses hava till huvudsakligt ändamål

främjandet av sådana syften att skattebefrielse för fonden skulle åtnjutas enligt 3 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt, medan så icke kan anses vara fallet beträffande fonden II.

Jag finner mig på grund av vad i ämnet förekommit kunna tillstyrka den av styrelsen för stiftelsen gjorda ansökningen endast såvitt avser befrielse från arvsskatt för fonden I, utgörande 175,260 kronor. Vid bifall till ansökningen i denna del torde den å skattebeloppet utfärdade skuldförbindelsen och som säkerhet därför överlämnade 2,000 aktier i Mo och Domsjö aktiebolag mot kvitto böra återställas till stiftelsen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att stiftelsen Seth M. Kempes minne befrias från erläggande av den på Seth M. Kempes fond I belöpande arvsskatten.

Med bifall till vad föredraganden sålunda under punkterna 3:o och 4:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sune Wisén.
